

بررسی جرم کودک آزاری در حقوق ایران و فرانسه

شیدا عبدالله پور

کارشناس ارشد حقوق جزا و جرم شناسی دانشگاه آزاد مشهد.

نام نویسنده مسئول:

شیدا عبدالله پور

چکیده

کودک آزاری، پدیده‌ای است شوم که عواطف انسان‌ها را جریحه‌دار می‌کند. امروزه یکی از تأسف‌بارترین اخبار جهان که دل هر انسانی را می‌لرزاند، افزایش آمار کودک آزاری است. در ایران نیز عوامل متعددی دست‌به‌دست هم داده‌اند تا روزبه‌روز شاهد افزایش کودک آزاری باشیم. قانون حمایت از کودکان و نوجوانان، قانون خاص و قانون مجازات اسلامی قانون عام است و در قانون حمایت از کودکان و نوجوانان هر نوع بدرفتاری و تعرض به کودکان و نوجوانان که باعث آسیب جسمی، روانی یا عصبی به آن‌ها شود، ممنوع و قابل مجازات اعلام شده است. کودک آزاری در خانواده از جمله جرائمی است که در بسیاری از کشورها با اشد مجازات رو به رواست. در ایران نیز در این رابطه جرم انگاری صورت گرفته است و کودک آزاری در کشور فرانسه نیز از اشد مجازات برخوردار است و در صورت آزار جنسی قوانین کیفری به‌طور حبس و مجازات پیش‌بینی نموده است و در پژوهش حاضر سعی در بررسی کودک آزاری در حقوق ایران و فرانسه پرداخته شده است.

واژگان کلیدی: کودک آزاری، جرائم جنسی. قانون فرانسه، قانون ایران. قانون مجازات اسلامی.

مقدمه

کودک‌آزاری از آن جهت که از یک سو، ریشه در مسائل و مشکلات اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی دارد و از سوی دیگر به این دلیل که غالباً توسط والدین، سرپرستان قانونی یا اشخاصی که به نحوی عهده‌دار مراقبت از کودکان هستند ارتکاب می‌یابد، علاوه بر حمایت کیفری، حمایت‌های مالی، اجتماعی، حقوقی، پزشکی و روانی را می‌طلبد. در جامعه امروزی، کودکان جایگاه ویژه‌ای را به خود اختصاص داده‌اند و دیگر مانند گذشته نیست که کودک جزء اموال خانواده محسوب شود بلکه کودک فردی است با شخصیت و جایگاه اجتماعی خاص خود و حقوقی که به تبع این جایگاه اجتماعی برای او در نظر گرفته شده است. در قرن بیستم قانون‌گذاران قوانین خاصی را جهت حفظ منافع و حقوق کودک تدوین نموده‌اند. کودک‌آزاری در ایران مبحثی نسبتاً جدید و تازه است اما در کشورهای اروپایی و آمریکایی قدمت بیشتری دارد. این معضل اجتماعی، مورد توجه قانون‌گذاران، روان‌شناسان و جامعه‌شناسان و علما تعلیم و تربیت بوده و هر یک از صاحب‌نظران علوم مختلف از زاویه‌ای آن را مورد توجه قرار داده‌اند. کودک‌آزاری جزو بزهکاری‌های سیاه تلقی می‌شود زیرا به دلیل ضعف جسمی و شخصیتی، بزه دیده نسبت به تضییع حقوق و آزاردیدگی وی، نوعاً اعلام جرم نمی‌شود.

با توجه به آمارهای منتشره، میزان اعمال مخرب و جنایی علیه اطفال و نوجوانان در تمام دنیا در حال افزایش است. طی دهه‌های اخیر شواهد زیادی مبنی بر نقض حقوق کودکان در بسیاری از نقاط جهان به دست آمده است. میلیون‌ها کودک در سراسر جهان در اثر جنگ، آواره و بی‌خانمان‌اند یا در شرایط دشوار کار می‌کنند و از مدرسه رفتن محروم‌اند و یا قربانی سوءاستفاده‌های گوناگون از جمله فحشا و مواد مخدر قرار گرفته‌اند.

حقوق کودکان، یکی از مهم‌ترین حقوق انسانی است زیرا در سایه این حقوق، کودکان می‌توانند حضوری مفید و کارساز در اجتماع داشته باشند. در مقابل مشاهده می‌گردد نه در سطح قوانین داخلی کشورهای اسلامی و نه در سطح بین‌المللی تا قرن بیستم هیچ‌گونه قانون مدونی در این زمینه نوشته نشده است.

این مسئله در ایران نیز تا به حال بدون متولی بوده و قوانین مدون در این زمینه یا کمرنگ و بدون ضمانت اجرایی هستند و یا به خوبی به اجرا گذاشته نمی‌شوند. بدین لحاظ ضروری است تا این معضل اجتماعی از دیدگاه حقوقی مورد توجه مجدد پژوهش‌گران و دست‌اندرکاران قرار گیرد و اصلاحات لازم جهت حذف یا تقلیل آن صورت گیرد.

کودک‌آزاری یکی از مهم‌ترین مشکلات جامعه امروزی است. هر ساله میلیون‌ها گزارش کودک‌آزاری در جهان می‌شود که نشان از حساس بودن این مسئله می‌باشد. بعضی از کودکان ممکن است بی‌اطلاع باشند که قربانی سوءاستفاده از کودکان هستند و یا خانواده‌های آن‌ها مطلع نشوند؛ بنابراین آمار واقعی آزار کودکان بالاتر از آمار کنونی است. سوءاستفاده از کودک می‌تواند منجر به آسیب‌های کوتاه‌مدت، بلندمدت یا حتی مرگ کودک شود. برای پیشگیری از این امر ابتدا باید آگاهی جامعه درباره این مسئله افزایش یابد. کودک‌آزاری طیف وسیعی از رفتارهای آسیب‌رسان را شامل برآورده نکردن نیازهای اولیه‌ی کودک، غفلت از مراقبت‌های بهداشتی، فقدان رشد کافی، تنبیه و بدرفتاری فیزیکی، سوءاستفاده جنسی و سوء رفتار هیجانی و آزار روانی را در برمی‌گیرد.

طبق تعریف سازمان بهداشت جهانی، کودک‌آزاری عبارت است از: آسیب یا تهدید سلامت جسم و روان و یا سعادت و رفاه و بهزیستی کودک، به دست والدین یا افرادی که نسبت به او مسئول هستند (آقاییگلویی، ۱۳۸۰: ۱۴). کودک‌آزاری یک مسئله فرهنگی-اجتماعی است که معمولاً چندین عامل، باهم در بروز آن نقش دارند. مطالعات نشان می‌دهند که به‌طور کلی سه گروه از کودکان بیش از دیگران در معرض کودک‌آزاری قرار می‌گیرند: کودکان غیر نرمال، کودکان دشوار و کودکان طردشده (همان، ۸۷).

باید در نظر داشت که کودک‌آزاری یک امر نسبی است، بدین معنا که با توجه به فرهنگ و باورهای هر منطقه، تلقی متفاوتی از آن می‌شود. چه بسا، رفتاری در یک جامعه، مصداق کودک‌آزاری محسوب شده. از نظر قانون مدنی مصوب سال ۱۳۰۴، طفل کسی بوده که کمتر از ۱۸ سال داشته باشد اما با اصطلاحاتی که در قوانین بعد از انقلاب داده شده، به‌عنوان یک اصل کلی، چه در قلمرو بزهکاری و چه در عرصه بزه دیدگی سن اطفال ۹ سال تمام قمری برای دختران و ۱۵ سال تمام قمری برای پسران می‌باشد هر چند قانون‌گذار خواسته یا ناخواسته در برخی مواقع، سن مذکور را تا حدودی بالا برده است.

قانون‌گذار در ایران، چه قبل و چه بعد از انقلاب، در قوانین کیفری نه تنها تعریفی از کودک‌آزاری ارائه نداده بلکه هیچ‌وقت درصدد احصای کامل جرائمی که ممکن است نسبت به اطفال واقع شوند نیز برنیامده است.

تا آنکه در آذر ماده ۱۳۸۱ تحت تأثیر یافته‌های روان‌شناختی، جرم‌شناسی و جامعه‌شناسی در زمینه‌ی حمایت از کودکان و کاهش و پیشگیری از کودک‌آزاری، قانونی با عنوان "قانون حمایت از کودکان و نوجوانان" به تصویب نمایندگان مجلس شورای اسلامی رسید. این قانون از جهت این که برای اولین بار اصطلاح "کودک‌آزاری" را وارد ادبیات حقوقی کیفری ایران کرد و برای اولین بار ربه تعریف و ذکر مصادیقش اقدام نمود بسیار حائز اهمیت می‌باشد. (زینالی، ۱۳۸۲: ۵۵).

طرح فوق در قالب ۹ ماده به تأیید شورای نگهبان رسید. ماده ۳ و ۴ قانون حمایت از کودکان و نوجوانان، به بیان مصادیق کودک‌آزاری پرداخته‌اند و مقرر می‌دارد. هرگونه خرید، فروش، بهره‌کشی، به‌کارگیری و دکان به‌منظور ارتکاب اعمال خلاف از قبیل قاچاق، ممنوع و مرتکب، حسب مورد، علاوه بر جبران خسارت وارده به شش ماه تا یک سال و یا جزای نقدی ۱۰ میلیون ریال تا بیست میلیون ریال محکوم خواهد شد.

مطابق ماده ۴ قانون فوق " هرگونه صدمه و اذیت و آزار و شکنجه جدیده گرفتن عمدی سلامت و بهداشت روانی و روحی کودکان و نادیده گرفتن عمدی سلامت و بهداشت روانی و جسمی و ممانعت تحصیل آنان، ممنوع و مرتکب به سه ماه و یک روز تا شش ماه حبس تا ده میلیون ریال جزای نقدی محکوم می‌گردد".

در این قانون، قانون‌گذار هم به تعریف کودک‌آزاری و هم ذکر مصادیق آن اقدام کرده است که گام بسیار مهمی در زمینه پیشگیری کیفری از کودک‌آزاری محسوب می‌شود.

یکی از مواد مهم این قانون ماده ۵ است که به جنبه عمومی جرم اشاره داشته و تأکید دارد کودک‌آزاری از جرائم عمومی بوده و احتیاج به شکایت شاکی خصوصی ندارد. در ماده ۶ این قانون آمده است که کلیه افراد و مؤسسات و مراکزی که به نحوی مسئولیت نگهداری و سرپرستی کودکان را بر عهده‌دارند، مکلف‌اند به‌محض مشاهده موارد کودک‌آزاری مراتب را جهت پیگرد قانونی مرتکب و اتخاذ تصمیمی مقتضی به مقامات صالح قضایی اعلام نمایند تخلف از این تکلیف موجب حبس تا ۶ ماه یا جزای نقدی تا پنج میلیون (۵۰۰۰۰۰۰) ریال خواهد بود. همچنین در ماده ۸ این قانون تصریح شده: اگر جرائم موضوع این قانون مشمول عناوین دیگر قانونی شود یا در قوانین دیگر حد یا مجازات سنگین‌تری برای آن‌ها مقرر شده باشد، حسب مورد، حد شرعی یا مجازات اشد اعمال خواهد شد. البته قضات با استناد به ماده ۶۴۰ قانون مجازات اسلامی (در فصل هجدهم تحت عنوان جرائم ضد عفت و اخلاق عمومی) به‌طور کلی و عام مقرر شده است در رابطه با کودک‌آزاری رأی صادر می‌کنند، به‌موجب این قانون: «هرکس نوشته یا طرح، گراور، نقاشی، تصاویر، مطبوعات، اعلانات، علائم، فیلم، نوار، سینما و یا به‌طور کلی هر چیز که عفت و اخلاق عمومی را جریحه‌دار کند، برای تجارت و توزیع...» نگه دارد و «به حبس از سه ماه تا یک سال و جزای نقدی از یک‌میلیون و پانصد هزار ریال تا ۶ میلیون ریال و تا ۷۴ ضربه شلاق یا به یک یا دو مجازات مذکور محکوم خواهد شد». البته در این ماده قانونی، هیچ اشاره و تأکید خاصی نسبت به کودکان در جهت حمایت بیشتر از آن‌ها، به عمل نیامده است و به نظر می‌رسد که قانون‌گذار کیفری باید با توجه به آسیب‌پذیری بیشتر اطفال، طفل بودن را از علل مشدده جرم قرار دهد و به جرم‌گیری خاص برای اطفال در این زمینه‌ها اقدام کند.

کودکی دوران رشد و شکل‌گیری شخصیت است. انواع کودک‌آزاری در این سال‌های حساس و مهم به رشد و سلامت آنان آسیب‌های جدی می‌رساند. کودکان آزرده‌دهنده در همه جنبه‌های رشد جسمی، ذهنی روانی و اجتماعی و ... با مشکلات و نارسایی‌های فراوانی روبرو خواهند شد. از سوی دیگر فردی که در کودکی آسیب‌دیده، در بزرگسالی با مشکلات روحی و روانی روبروست و چون زورش به افراد بزرگسال نمی‌رسد، به سمت کودک‌آزاری می‌رود و این دور همچنان تکرار می‌شود مگر آن‌که همه ما در هر جایگاه و موقعیت اجتماعی، حقیقی یا حقوقی موضوع رعایت حقوق کودکان را جدی بگیریم و در ابعاد مختلف از آموزش و اطلاع‌رسانی تا نظارت و مقابله با این مسئله به مسئولیت خویش عمل کنیم و به یاد داشته باشیم که تکریم و حسن رفتار با کودکان وظیفه دینی و انسانی و ضامن سلامت جامعه آینده است. کودک‌آزاری مسئله قدیمی است و علت توجه به این مسئله تنها رشد آن در طی سال‌های اخیر نیست، بلکه مسائلی چون آگاهی خانواده‌ها و جوامع از حقوق کودکان، طرح کودک‌آزاری در رسانه‌های جمعی، ارائه آمارهایی توسط پژوهشگران و مراکز حمایت از کودکان در این خصوص و بالا رفتن آگاهی مردم نسبت به شیوه‌های و انواع کودک‌آزاری سبب شده‌اند تا این موضوع به‌عنوان یک مسئله روانی-اجتماعی که آثار و پیامدهای تلخی را به دنبال دارد، مدنظر قرار گیرد، زیرا سلامت کودکان ضامن سلامت و تعالی مادی و معنوی جامعه فردا خواهد بود. کودک‌آزاری یکی از آسیب‌های اجتماعی است که به علت ویژگی‌های تأثیرگذار آن، نیاز به بررسی و برنامه‌ریزی مناسب به‌منظور پیشگیری و کمک به رفع یا کاهش آن به‌شدت احساس می‌شود. پاسخ به این نیاز به‌عنوان یکی از ضروریات رشد و پرورش نسلی سالم و شاداب و به‌تبع آن جامعه‌ای توانمند و توسعه‌یافته است. متأسفانه در جامعه ما مسئله "کودک‌آزاری" دارای سابقه‌ای طولانی است و به‌تدریج نیز شدت می‌یابد این موضوع ضرورت طرح و توجه به مشکل، چاره‌اندیشی و تدبیر برای مواجهه با آن را اجتناب‌ناپذیر می‌کند. با در نظر گرفتن ویژگی‌های کودک‌آزاری در کشور ما از قبیل گسترش و پیچیده بودن علل این مسئله، همچنین به دلیل آثار زیان‌بار این پدیده و کبود آمار و ارقام در این زمینه و دست‌آخر وجود نداشتن یک سازمان برای اطلاع‌رسانی موارد کودک‌آزاری، هر اقدامی که در راه شناخت و کاهش کودک‌آزاری انجام گیرد، گامی در جهت کمک به حفظ سلامت و امنیت کودکان جامعه است.

مبانی نظری

مفهوم شناسی

"کودک‌آزاری" از دو کلمه کودک (child) و آزار (abuse) تشکیل شده است. از نگاه قوانین بین‌المللی، هم چون پیمان‌نامه حقوق کودک، به بچه کمتر از ۱۸ سال، کودک اطلاق می‌شود؛ و در فقه نیز به فردی اطلاق می‌شود که به بلوغ شرعی نرسیده باشد. البته بر اساس نظریه اکثر فقها سن بلوغ شرعی برای دختران ۹ سالگی و برای پسران ۱۵ سالگی است. قانون مجازات اسلامی و قانون مدنی نیز از دیدگاه فقها پیروی می‌کند. البته با توجه به آنچه در ذیل ماده اول پیمان‌نامه آمده، سن ۱۸ سال در صورتی لحاظ می‌شود که در حقوق جاری کشورهای عضو، سن زودتری تعیین نشده باشد. لذا با توجه به این که سن بلوغ در حقوق جاری ایران زودتر از سن مقرر در پیمان‌نامه است، لذا سن بلوغ مذکور در قوانین ایران مورد عمل خواهد بود.

"آزار" نوعی آسیب است که ناشی از رفتار و برخورد ظالمانه است. از این رو، کودک‌آزاری نوعی صدمه رساندن ظالمانه به کودک است. فرهنگ آکسفورد در تعریف کودک‌آزاری می‌نویسد: "رفتاری ستمگرانه با کودک - به‌عنوان مثال - از سوی بزرگسالان که دربرگیرنده اعمال جنسی و جنایی می‌شود". (رزاقی، ۱۳۸۲: ۳۲).

ماده دوم قانون حمایت از کودکان و نوجوانان (مصوب ۱۳۸۱) در تعریف گونه‌ای از کودک‌آزاری می‌گوید: "هر نوع اذیت و آزار کودکان و نوجوانان که موجب شود به آنان صدمه جسمانی یا روانی و اخلاقی وارد شود و سلامت جسم یا روان آنان را به مخاطره اندازد، ممنوع است".

نویسنده‌ای در تعریف از کودک‌آزاری می‌گوید: "کودک‌آزاری، عبارت است از هرگونه فعل یا ترک فعلی که باعث آزار روحی و جسمی و ایجاد آثار ماندگار در وجود یک طفل شود که برخی از این آثار می‌تواند به‌صورت مخفی باشد و لذا ممانعت از حاضر شدن در کلاس درس، محروم کردن او از غذا، حبس در حمام یا زیرزمین، اشکال مختلف کودک‌آزاری است." (مدنی، ۱۳۸۳: ۱۲).

در تعریف مناسبی از این پدیده می‌توان گفت: کودک‌آزاری عبارت است از هرگونه صدمه و آزار جسمی، روحی و یا اخلاقی کودکان یا نوجوانان که برخلاف قانون بوده و سلامت جسمانی یا روانی ایشان را به خطر اندازد.

تعریف سازمان بهداشت از کودک‌آزاری

سازمان بهداشت جهانی در تعریف کودک‌آزاری آورده است: آسیب یا تهدید سلامت جسم و روان یا سعادت و رفاه و بهزیستی کودک به دست والدین یا افراد دیگر که نسبت به او مسئول هستند؛ به‌عبارت‌دیگر هرگونه رفتار یا نارسایی از طرف والدین یا هرکسی که سرپرستی کودک را به عهده دارد که منجر به مرگ کودک، صدمات و آسیب‌های روحی، آزارهای جنسی یا استثمار کودک شود، کودک‌آزاری تلقی می‌شود. اگرچه کودک‌آزاری می‌تواند در محیط خانه یا خارج از آن اتفاق افتد، اما اکثر مطالعات نشان می‌دهد حدود ۷۰ درصد کودک‌آزاری‌ها در محیط خانواده صورت می‌گیرد (جعفری، ۱۳۹۲: ۳۲).

عوامل مربوط به کودک‌آزاری را می‌توان به سه گروه عمده تقسیم کرد:

الف) علل روانی مربوط به کودک؛

ب) علل خانوادگی؛

ج) علل فرهنگی

علائم و نشانه‌ها:

الف: نشانه‌های کودک‌آزاری عاطفی

- کودک بازی نمی‌کند.

- اعتمادبه‌نفس بسیار پائین دارد.

- بندرت می‌خندد.

- مهارت‌های اجتماعی کمی دارد.

- از ارتباط با دیگران خودداری می‌کند و نگاهش را می‌دزد.

- دائماً سعی در جلب حمایت دیگران دارد.

- با اکراه غذا می‌خورد.

- پس رفت به دوران اولیه کودکی مثل مکیدن انگشت.

-اشکال در خوابیدن.

-توصیف خود با واژه‌های منفی و تحقیرآمیز

ب: نشانه‌های کودک آزاری جسمی

-احتیاط فراوان در تماس فیزیکی با بالغین.

-کنار کشیدن و یا حالت دفاعی گرفتن ناشی از ترس در پاسخ به حرکت ناگهانی بزرگسالان.

-حالت گوشه‌گیری یا پرخاشگری شدید.

-ترس شدید از والدین.

-هنگام صدا کردن بسیار سریع خود را می‌رسانند.

-اعلام می‌کنند که از سوی والدین کتک می‌خورند.

-برای علت ایجاد آسیب‌های بدنی خود دلایل نامتناسب، مختلف و ناباورانه می‌آورند.

-خانواده این کودکان رفت‌وآمد محدود و کمی دارند و معمولاً اجتماع گریزند.

-والدین نمی‌گذارند کودکان با دوستانشان رفت‌وآمد کنند.

-والدین نمی‌گذارند کودک در فعالیت‌های اجتماعی مدرسه شرکت کند.

-والدین در صحبت کردن از کلمات تحقیرآمیز و توهین‌آمیز استفاده می‌کنند

ج: نشانه‌های کودک آزاری جنسی

- بارداری در کودکان دختر که به سن بلوغ رسیده‌اند.

- علائم و نشانه‌های بیماری‌های مقاربتی.

- ادرار خونی.

- کیبودی و تورم در ناحیه تناسلی.

- وجود خون و چرک در ناحیه تناسلی.

- تغییر رنگ در لباس‌های زیر.

- خونریزی از ناحیه مقعد.

- خاراندن مکرر ناحیه تناسلی.

- دیدن کابوس‌های شبانه (عباسی و محمدیان، ۱۳۹۲: ۲۴).

کودک آزاری از نگاه حقوق بین‌المللی

اعلامیه جهانی حقوق کودک (مصوب ۱۹۵۹) در قسمت ابتدایی اصل ۹ می‌گوید: «کودک باید در برابر هرگونه غفلت، ظلم، شقاوت و استثمار حمایت شود». همچنین در ابتدای اصل ۶ مقرر می‌دارد: «کودک، جهت پرورش کامل و متعادل شخصیتش نیاز به محبت و تفاهم دارد و باید حتی‌الامکان تحت توجه و سرپرستی والدین خود و به هر صورت در فضایی پرمحبت، در امنیت اخلاقی و مادی، پرورش یابد». لازم به ذکر است که ایران نیز در اسفندماه ۱۳۷۲ پیمان‌نامه جهانی حقوق کودک را پذیرفت؛ بنابراین، یکی از شرایط اساسی اجرای درست این پیمان‌نامه، آشنایی همه افراد جامعه، به‌ویژه مقامات مربوط به امور کودکان، والدین، سرپرستان کودک و البته خود او با این پیمان‌نامه است. بر اساس ماده ۳ پیمان‌نامه جهانی کودک، منافع عالی‌ه کودک باید در هر اقدامی از سوی سرپرستان و والدین او موردتوجه قرار گیرد. بر اساس این ماده، دولت‌ها نیز موظف شده‌اند، در صورت کوتاهی والدین نسبت به فرزندان، حمایت‌ها و مراقبت‌های لازم را از آنان انجام دهند (موسوی بجنوردی، ۱۳۸۶: ۲۶).

بر اساس ماده ۱۹ این پیمان‌نامه، کشورهای عضو باید جهت حمایت از کودکان در برابر خشونت‌های جسمی و روانی و هرگونه آزار، بی‌توجهی و سهل‌انگاری، اقدامات قانونی، اجتماعی و آموزشی لازم را به عمل آورند. البته دولت‌های امضاکننده پیمان‌نامه جهانی حقوق کودک نیز موظف شده‌اند که اقدامات لازم برای محافظت از کودکان در برابر استفاده غیرمجاز از مواد مخدر، داروهای روان‌گردان و قاچاق این مواد را انجام دهند که ماده ۲۴ این پیمان‌نامه در رابطه با مراقبت‌های بهداشتی از کودکان می‌گوید:

۱-حکومت‌ها، حق کودک برای داشتن سلامتی و استفاده از همه امکانات برای سلامت ماندن، بهبودی و درمان بیماری را به رسمیت می‌شناسند و تضمین می‌کنند که هیچ کودکی از این حق محروم نخواهد ماند.

۲-حکومت‌ها برای تأمین این حق کودک، اقدام‌های مناسب را انجام می‌دهند که از آن جمله می‌توان به موارد ذیل اشاره کرد:

الف: تعداد مرگ‌ومیر نوزادان و کودکان را کاهش می‌دهند.

ب: خدمات درمانی سرتاسری برای کودکان را سازمان می‌دهند و از تأمین نیازهای اولیه بهداشتی، اطمینان حاصل می‌کنند. البته حکومت‌ها نیز به سلامتی مادر، قبل و بعد از زایمان توجه کرده و با بیماری‌ها، کمبودها و یا بدی تغذیه مبارزه می‌کنند و در این رابطه امکان تهیه مواد غذایی و آب آشامیدنی سالم را با رعایت حفظ محیط‌زیست، فراهم می‌نمایند.

ج: به امر آموزش همه مردم و به‌ویژه کودکان و والدین توجه نموده و تلاش می‌کنند تا اهالی، اصول اولیه بهداشتی و بهزیستی را فر گیرند. آن‌ها مثلاً با فواید شیر مادر، بهداشت شخصی، تمیز نگه‌داشتن محیط‌زیست و چگونگی پیش‌گیری از سوانح آشنا می‌شوند و در عمل هم از پشتیبانی حکومت‌ها برخوردارند.

د: مراکز مشاوره برای والدین و روشنگری در زمینه تنظیم خانواده را سازمان‌دهی می‌کنند.

۳- حکومت‌ها جهت مبارزه با خرافات و عادات‌هایی که برای سلامتی کودک زیان‌بخش هستند، اقدامات لازم و مناسب را انجام می‌دهند.

توجه به مفاد این ماده از سوی دولت‌ها، موجب خواهد شد که فقر اقتصادی خانواده‌ها منجر به کودک‌آزاری ناشی از غفلت نگردد. چنان‌که توجه دولت‌ها به ماده ۲۸ سبب ممانعت کودکان از تحصیلات حداقلی نخواهد شد. این ماده مقرر می‌دارد:

۴- حکومت‌ها حق آموزش و پرورش را برای کودکان به رسمیت می‌شناسند و به‌ویژه برای تحقق آن اقدامات ذیل را انجام می‌دهند.
الف: تحصیل دوره ابتدایی را برای همه اجباری و رایگان می‌کنند؛

ب: مدارس گوناگون آموزشی و حرفه‌ای را به وجود می‌آورند و آن‌ها را به‌طور ارزان یا رایگان در اختیار افراد کم‌درآمد قرار می‌دهند؛
ج: امکان ورود به مدارس عالی را در دسترس همه گذاشته و از آن حمایت می‌کنند. برای مقابله با کار اجباری کودک نیز ماده ۳۲، دولت‌های عضو را موظف به ممنوع کردن کار و استثمار کودکان نموده است (ویژه و همکاران، ۱۳۸۷: ۶۵).

کودک‌آزاری عاطفی

با تحقق ماده ۲۹ - که والدین و افراد جامعه را موظف به توجه به شخصیت و شرایط عاطفی کودک نموده و در صورت جدا بودن والدین از یکدیگر به‌موجب ماده ۲۰ برای رعایت نیازمندی‌های عاطفی، حکومت را موظف به حمایت از کودک نموده است - کودک‌آزاری عاطفی نیز کاهش خواهد یافت. این پیمان‌نامه برای مقابله با کودک‌آزاری جنسی در ماده ۳۴ مقرر می‌دارد: "حکومت‌های عضو پیمان، خود را موظف می‌دانند که کودک را در مقابل هرگونه استثمار سکسی و سوءاستفاده جنسی حمایت کنند. حکومت‌ها برای این منظور دست به اقداماتی در سطح داخل و خارج از کشور می‌زنند تا:

الف. کودکان به روابط جنسی غیرقانونی و یا اجباری کشانده نشوند

ب. کودکان در زمینه فاحشه‌گری مورد استفاده قرار نگیرند؛

ج. از کودکان در هرزه‌گری‌ها و نمایش‌های سکسی استفاده نشود. (قانون مدنی).

کودک‌آزاری از نگاه حقوق ایران

از منظری کلی، کودک‌آزاری را می‌توان به دو قسم کلی تقسیم کرد: کودک‌آزاری جسمی و کودک‌آزاری روانی. با توجه به انگیزه و عوامل ارتکاب جرم، کودک‌آزاری به انواع مختلفی قابل تقسیم است که عبارت‌اند از:

۱- کودک‌آزاری ناشی از آزار جسمی؛ مانند ضرب و جرح؛

۲- کودک‌آزاری ناشی از بهره‌گیری خلاف؛ مانند بهره‌گیری برای قاچاق و مطلق به کار گرفتن کودک زیر پانزده سال؛

۳- کودک‌آزاری ناشی از ترک فعل؛ مانند نادیده گرفتن عمدی سلامت، بهداشت و ترک انفاق کودک؛

۴- کودک‌آزاری جنسی؛ مانند استفاده از کودک در هرزه‌گری‌ها.

صریح‌ترین قانونی که در تقابل با پدیده کودک‌آزاری به تصویب رسیده، قانون حمایت از کودکان و نوجوانان (مصوب ۱۳۸۱) است که دربرگیرنده کودکان زیر ۱۸ سال نیز می‌باشد. البته در قوانین دیگری نیز به‌صورت جسته‌وگریخته و به مناسبت‌هایی به مسائل کودک‌آزاری پرداخته شده و درصدد حمایت از کودک برآمده است. به‌عنوان مثال ماده ۲ قانون حمایت از کودکان مقرر می‌دارد: "هر نوع اذیت و آزار کودکان و نوجوانان که موجب شود به آنان صدمه جسمانی یا روانی و اخلاقی وارد شود و سلامت جسم یا روان آنان را به مخاطره اندازد ممنوع است".

بر اساس این تعریف، ماهیت کودک‌آزاری، اذیت و آزار است، لذا مجرم باید سوءنیت عام و خاص داشته و درصدد آزار او برآمده باشد. بدین سبب کسی که از روی غفلت یا عدم سوءنیت باعث به وجود آمدن صدماتی به کودک شود، مرتکب کودک‌آزاری نشده است. از سوی دیگر کودک‌آزاری، جرمی مقید به نتیجه است و لذا باید عملیات آزاردهنده، موجب صدمات جسمی یا روانی و اخلاقی گشته و سلامت جسم

و روان کودک را به خطر اندازد. عنصر مادی این جرم، عبارت است از صدمات جسمی؛ مانند جراحات و صدمات روانی، مانند پریشانی روانی، اضطراب، افسردگی و مانند آن. جالب این‌که پیش‌ازاین در قوانین، صدمات روانی جرم تلقی نمی‌شده است، لکن این قانون در جهت حمایت کامل از کودک، صدمات روانی را نیز جرم تلقی نموده است.

بنابراین، این ماده دربرگیرنده جرائم ناشی از کودک‌آزاری جسمی ناشی از آزار و نیز کودک‌آزاری روانی می‌شود. هرچند ماده ۷ قانون حمایت از کودک مقرر می‌دارد که: "اقدامات تربیتی در چارچوب ماده (۵۹) قانون مجازات اسلامی، مصوب ۱۳۷۰/۹/۷ و ماده (۱۱۷۹) قانون مدنی، مصوب ۱۳۱۴/۱/۱۹ از شمول این قانون مستثنا است؛" اما از مصادیق کودک‌آزاری ناشی از آزار جسمی، تنبیه بدنی خارج از حد متعارف توسط والدین یا سرپرست قانونی است که بخش عظیمی از آمار کودک‌آزاری را در ایران و جهان دارد.

برخی از حقوق‌دانان یکی از دلایل افزایش این نوع از کودک‌آزاری را به سبب ابهامات قانونی می‌دانند که این ابهامات قابل‌بررسی است. با توجه به تبیین فقه، تنبیه بدنی منتهی به قطع عضو یا جرح، به‌یقین خارج از حد متعارف بوده و علاوه بر مجازات، به‌موجب ماده ۱۱۸۴ قانون مدنی بنا به صلاحدید قاضی می‌تواند سبب عزل ولی کودک از ولایت و سرپرستی او گردد. البته ضرب‌وجرح کودک، چه از سوی والدین و چه غیر ایشان، به‌موجب عموم مواد ۲۶۹، ۲۹۵ قانون مجازات اسلامی قابل قصاص و دیه است.

کودک‌آزاری روانی

از مصادیق تصریح‌شده کودک‌آزاری روانی، توهین و قذف کودک است که در ماده ۱۴۷ قانون مجازات اسلامی و عموم ماده ۱۴۵ و ۶۰۸، مجازات آن تا ۷۴ ضربه شلاق قرار داده شده است. البته مصادیق مهم دیگری دارد که از آن جمله می‌توان به عدم تحویل کودک به سرپرست قانونی (ماده ۶۳۲)، رها کردن کودک (ماده ۶۳۳)، ربودن نوزاد (ماده ۶۳۱)، مزاحمت و تعرض در اماکن عمومی (۶۱۹). البته مواردی نیز وجود دارد که چنان‌چه بزه دیده کودک باشد، مجازات مجرم تشدید خواهد شد، مانند جرم آدم‌ربایی (ماده ۶۲۱).

کودک‌آزاری ناشی از ترک فعل

در این موارد برگزیده ترک فعل‌هایی است که منجر به مخاطره افتادن سلامت جسمانی و روانی کودک می‌گردد که در برخی قوانین به‌صراحت بدان اشاره و جرم تلقی شده است، ازجمله ماده ۴ قانون حمایت از کودکان و نوجوانان، نادیده گرفتن عمدی سلامت، بهداشت روانی و جسمی و ممانعت از تحصیل کودکان و نوجوانان را ممنوع دانسته و مستحق مجازات می‌داند. از دیگر مصادیق این نوع از کودک‌آزاری ترک انفاق کودک تحت تکفل در صورت استطاعت مالی است (ماده ۶۴۲ ق.م.ا).

کودک‌آزاری ناشی از بهره‌گیری خلاف

در این نوع کودک‌آزاری، گرچه ممکن است، اعمال انجام‌شده سلامت کودک را به مخاطره نیاندازند، ولی به‌هرحال سوءاستفاده از کودک بوده، برخلاف مصلحت او است و چنین اعمالی نیز از سوی قانون‌گذار جرم تلقی شده و مجازات در پی دارد. ماده ۳ این قانون در تشریح چنین اعمالی می‌گوید: "هرگونه خرید، فروش، بهره‌کشی و به‌کارگیری کودکان به‌منظور ارتکاب اعمال خلاف، از قبیل قاچاق، ممنوع و مرتکب، حسب مورد علاوه بر جبران خسارت وارده به شش ماه تا یک سال زندان و یا به جزای نقدی از ده میلیون ریال تا بیست میلیون ریال محکوم خواهد شد" در قانون مجازات اسلامی، جرم بهره‌کشی از کودکان در اعمال خلاف، در مصادیق خاصی، چون تکدی‌گری با مجازات شدیدتری مواجه است. ماده ۷۱۳ این قانون می‌گوید: "هر کس طفل صغیر یا غیر رشیدی را وسیله تکدی قرار دهد. به سه ماه تا دو سال حبس و استرداد کلیه اموالی که از طریق مذکور به دست آورده است، محکوم خواهد شد." از سوی دیگر، بهره‌کشی در ارتکاب جرائم مواد مخدر نیز مجازات خاص خود را دارد (ماده ۱۸ قانون مبارزه با مواد مخدر). در حقیقت، بنا به تصریح ماده ۸ قانون حمایت از کودک که مقرر می‌دارد: "اگر جرائم موضوع این قانون مشمول عناوین دیگر قانون شود یا در قوانین دیگر حد یا مجازات سنگین‌تری برای آن‌ها مقرر شده باشد، حسب مورد، حد شرعی یا مجازات اشد، اعمال خواهد شد" که البته مجازات اشد مذکور در قانون مجازات اسلامی یا قانون مبارزه با مواد مخدر قابل اجرا خواهد بود.

لازم به ذکر است که مطلقاً به کار گماردن کودکان زیر ۱۵ سال به‌موجب ماده ۷۹ قانون کار ممنوع است. البته به‌موجب ماده ۸۰ این ممنوعیت در مورد کودکان بالای ۱۵ سال وجود ندارد.

کودک‌آزاری جنسی

یکی دیگر از انواع کودک‌آزاری، کودک‌آزاری جنسی است که بسیاری از مصادیق آن در قانون مجازات اسلامی ذکر شده است؛ مانند لواط (ماده ۱۱۲ و ۱۱۳)، زنا (تبصره ۸۳)، تقبیل (م ۱۲۴)، قoadی (م ۱۳۵) سوءاستفاده جنسی؛ نظیر تهیه تصویر مستهجن از کودکان (م ۶۴۰)، تشویق و راهنمایی به فحشا (م ۶۳۹ و بند ۳ م ۶۴۰) فریب کودک دختر و ازدواج با او (م ۶۴۹). در ضمن برخی از جرائم دیگر از قبیل هرزه‌گری کودکان، تشویق کودکان به هرزه‌گری و فحشا و جرائمی از این قبیل نیز به‌زودی تحت لایحه مجازات جرائم رایانه‌ای در مواد ۱۳ و ۱۴ جرم شناخته خواهد شد. (زایری لطف، ۱۳۸۸: ۳۷).

دادستان می‌تواند به‌موجب ماده ۱۱۷۳ ق.م.ا. ۹ با اثبات عدم صلاحیت ولی کودک به دلیل کودک‌آزاری، سرپرست صالحی برای کودک قرار دهد. از سوی دیگر، به استناد ماده ۵ قانون حمایت از کودک: "کودک‌آزاری از جرائم عمومی بوده و نیاز به شاکی خصوصی ندارد"، بدین سبب دادستان می‌تواند تقاضای مجازات کودک‌آزار؛ اعم از والدین و غیر ایشان را بنماید.

در جهت کشف بهتر جرم کودک‌آزاری، ماده ۶ قانون حمایت از کودک مقرر می‌دارد: "کلیه افراد، مؤسسات و مراکزی که به نحوی مسئولیت نگهداری و سرپرستی کودکان را بر عهده‌دارند، مکلف‌اند به‌محض مشاهده موارد کودک‌آزاری، مراتب را جهت پی‌گرد قانونی مرتکب و اتخاذ تصمیم مقتضی به مقامات صالح قضایی اعلام نمایند که تخلف از این تکلیف موجب حبس تا شش ماه یا جزای نقدی تا پنج میلیون ریال خواهد بود". البته خوب بود که قانون‌گذار، درمانگاه‌ها و مراکز درمانی را نیز ملزم به گزارش کودک‌آزاری نماید، چراکه یکی از مکان‌های مراجعه آسیب‌دیدگان از کودک‌آزاری، درمانگاه‌ها و مراکز درمانی است. طبق دیدگاه جامعه‌شناختی، پدر و مادرها چون کتک در کوتاه‌مدت جواب می‌دهد به آن روی می‌آورند اما درواقع کتک زدن در درازمدت پیامدهای بسیار جدی دارد و نه‌تنها موجب بهبود رفتار کودک نمی‌شود، بلکه رنجش و میل به انتقام را در کودک تقویت می‌کند. بچه‌هایی که کتک می‌خورند، اصولاً آن‌هایی هستند که سایرین را کتک می‌زنند (فریدی، ۱۳۹۲: ۶۵).

کودک‌آزاری در حقوق فرانسه

فرانسه قانون جدیدی را برای تجاوز به کودک، آزار و اذیت جنسی صادر می‌کند. قانون‌گذاران فرانسوی قوانینی را تصویب کرده‌اند که می‌توانند جرائم را برای آزار و اذیت خیابانی تحمیل کنند و جنسیت را با یک کودک زیر ۱۵ سال که به‌عنوان تجاوز جنسی طبقه‌بندی شده است، آسان‌تر کند؛ اما منتقدین می‌گویند که قانون به‌اندازه کافی به‌اندازه کافی نیست. در قانون فعلی، رابطه جنسی با یک کودک زیر ۱۵ سال به‌عنوان یک جرم محسوب می‌شود، اما دادستان باید ثابت کند که مجبور شده است به‌عنوان تجاوز جنسی طبقه‌بندی شود.

سوءاستفاده از آسیب‌پذیری

طبق قانون جدید قضاوت قادر خواهند بود که مقاربت با یک زنا را به‌عنوان تجاوز جنسی طبقه‌بندی کنند اگر جنس ناشی از "سوءاستفاده از آسیب‌پذیری" باشد. به‌طور خاص، رابطه جنسی بین بزرگسالان و کودکان زیر ۱۵ سال مورد تجاوز جنسی قرار می‌گیرد، در صورتی که متوجه شد که بزرگسالان از عدم شناخت فرزند برای مشارکت در عمل سوءاستفاده می‌کنند. این لایحه همچنین به افرادی که ادعا می‌کنند که مورد تجاوز قرار گرفته‌اند درحالی‌که سنشان بیش از ۱۰ سال است که شکایات خود را ارائه می‌دهند، مجازات فعلی محدودیت‌های جنایات جنسی را تا ۳۰ سال بعد از اینکه متهم به‌جای ۲۰ سال گذشته به ۱۸ تن می‌رسد، افزایش می‌دهد.

جریمه برای آزار جنسی

این قانون همچنین برای جرائم جسمی برای آزار و اذیت در خیابان یا حمل‌ونقل عمومی فراهم می‌سازد و مجرمین مسئول پرداخت ۹۰ تا ۷۵۰ یورو (۱۰۵ تا ۸۷۶ دلار) پرداخت می‌کنند. این قانون همچنین با اعمال جریمه تا ۱۵۰۰۰ یورو و یک زندان به مدت یک سال در زندان، می‌کند.

حمایت از کودک در حقوق فرانسه

۱. اقدامات حفاظت از کودکان

ماده ۳۷۱-۲ قانون مدنی، والدین برای حفاظت از کودک در ایمنی، سلامت و اخلاق وظیفه‌دارند. آن‌ها وظیفه احترام به یک حق و وظیفه نگهداری، نظارت و آموزش را دارند.

به دنبال رویکرد آزادسازی فایر که در دوران ناپلئون اتخاذ شده است، والدین عمدتاً مسئول فرزند خود هستند و بنابراین همه اقدامات حفاظتی به‌عنوان نقض قدرت والدین تعریف می‌شوند و بنابراین در قانون مدنی سازمان‌دهی شده‌اند.

حفاظت همراه با والدین

ماده ۳۷۵ قانون مدنی اجازه می‌دهد که مجامع بین‌المللی اقدام به تهیه راهنمایی‌های آموزشی می‌کنند در صورتی که سلامتی، ایمنی یا اخلاقی بودن یک فرد در معرض خطر باشد یا زمانی که شرایط تحصیلاتش به شدت تحت تأثیر قرار می‌گیرد. این یک شکل موقت و خفیف از نقض قدرت والدین است و بنابراین عزیمت از تصمیمات والدین تنها زمانی اتفاق می‌افتد که آن‌ها برای کودک خطرناک باشند. این کمک به فرزند داده نمی‌شود، بلکه به والدین برای کمک به آن‌ها در انجام وظایف آن‌ها کمک می‌کند. قاضی همیشه باید تلاش خود را برای به دست آوردن رضایت خود (اگرچه او می‌تواند اقدامات علیه خواسته‌های خود را سفارش دهد)؛ نه قاضی و نه خدمت تعیین شده برای اجرای معیار آموزشی نمی‌تواند مسئولیت کامل فرزند را بر عهده بگیرد.

کنترل استفاده از مزایای اجتماعی

ماده ۱۶ و ۳۳ قانون مدنی فرانسه کنترل اجتماعی را در مورد استفاده از مزایای اجتماعی، مطرح می‌کند: زمانی که کودکانی با والدین خود حق برخورداری از مزایای اجتماعی دارند، در شرایط آشکارا، عدم توانایی برای تغذیه، مسکن و بهداشت هستند می‌توانند از مزایای اجتماعی، برای بهبود زندگی کودکان و همچنین به خانواده‌اش با توجه به توان بخشی آن، راهنمایی کند. این اندازه‌گیری وسیله‌ای قدرتمند است که می‌تواند هزینه‌های خانواده را به صورت اجباری کنترل کند و اغلب برای سازمان‌های مسکن محلی مورد استفاده قرار می‌گیرد تا تضمین پرداخت اجاره به‌طور منظم صورت گیرد.

پیشگیری از کودک‌آزاری در حقوق مدنی و کیفری

قانون مدنی

قوانین مدنی ایران بیشتر ناظر به پیشگیری ثانویه از جرم است. پیشگیری ثانویه ناظر به افرادی است که در معرض خطر هستند. در واقع این نوع پیشگیری، ناظر به کودکان در معرض خطر می‌باشد. قانون مدنی ایران در ماده ۱۱۷۳، به پیشگیری فوق توجه کرده است و با ضمانت اجرای سلب حق حضانت از پدر و مادر در شرایطی که احتمال بزه دیدگی اطفال و یا تکرار بزه دیدگی آن‌ها می‌رود به نوعی پیشگیری زودرس در زمینه‌ی حمایت از اطفال اقدام کرده است.

به منظور حمایت از کودکان بی سرپرست، قانون‌گذار ایرانی، قوانین خاصی را تصویب کرده از جمله آن‌ها، قانون حمایت از کودکان بی سرپرست مصوب ۲۹ اسفند ۱۳۵۳ و قانون زنان و کودکان بی سرپرست مصوب ۷۱/۸/۲۴ و آیین‌نامه‌ی اجرایی آن، مصوب ۷۴/۵/۱۱ است. قانون تأمین زنان و کودکان بی سرپرست، طبق ماده ۹ خود، سازمان بهزیستی کشور را مجری این قانون معرفی کرده است. بر اساس این قانون، حمایت‌های مالی، فرهنگی، اجتماعی، آموزشی، تربیتی، کاریابی و به وجود آوردن زمینه ازدواج و تشکیل خانواده برای زنان و کودکان بی سرپرست مقرر شده است.

قانون فوق را می‌توان در زمینه‌ی پیشگیری ثانویه و حمایت از " افراد در معرض آسیب‌های اجتماعی " تلقی کرد، بنابراین در نظر گرفتن حمایت‌های ویژه برای آن‌ها ضروری است (زینالی، ۱۳۸۲: ۵۴).

تصویب چنین قوانینی به خصوص در ارتباط با " کودکان خیابانی " اهمیت بسیاری دارد. چراکه وضعیت فردی و اجتماعی و فقدان حمایت‌های خانوادگی، قانونی و اجتماعی از این‌گونه کودکان، از آنان بزه دیدگان بالقوه‌ای می‌سازد که این امر به شدت بر فرآیند بزه دیدگی آن‌ها تأثیر می‌گذارد و آن را تشدید می‌نماید. هم‌چنین قوانین مدنی ایران با مقرر ساختن ساز سازوکارهایی خاص نظیر حضانت، ولایت، الزام به انفاق از فال، وصایت به قیومت، فرزندخواندگی و... به حمایت از اطفال اقدام کرده است تا از در معرض خطر قرار گرفتن سلامت روانی، اخلاقی، جسمی و وضعیت اجتماعی اطفال جلوگیری نمایند.

قوانین کیفری

قوانین کیفری، گرچه از یک سیاست کیفری منسجم و هماهنگ در مبارزه کودک‌آزاری تبعیت نکرده، در عین حال، از دو طریق، در مقام پیشگیری کیفری برآمده است:

۱- حمایت کیفری افتراقی از اطفال با تشدید مجازات بزه‌کارانی که اطفال را قربانی اعمال مجرمانه خویش قرار می‌دهند.

۲- جرم انگاری خاص برخی رفتارها

آخرین قانون کیفری ویژه، در زمینه فوق قانون حمایت از کودکان و نوجوانان مصوب ۱۳۸۱ است.

اگرچه تصویب قوانین می‌تواند گام بسیار مهمی در زمینه‌ی پیشگیری کیفی از کودک‌آزاری و مبارزه‌ی با آن محسوب شود در عین حال باید به این واقعیت نیز اذعان کرد که نظام کیفی دارای ظرفیت و استعداد محدود می‌باشد و حقوق جزا تنها توانایی کنترل بخشی از جرائم را دارد. طبیعی است که در جامعه برای مهار جرم بایستی بر سازوکارهای دیگر نیز تکیه کرد (برادل، ۱۳۸۱: ۱۲۴). از جمله این راهکارها، تأکید بر فرهنگ‌سازی در جهت حذف و مبارزه با کودک‌آزاری و نیز آگاه کردن جامعه در زمینه‌ی حذف این آسیب اجتماعی و نیز تأکید بر تأثیرات مثبت اخلاق و گرایش‌های دینی، تبلیغ و ارائه‌ی آن‌ها در جهت آموزش نحوی تعامل مناسب با کودکان می‌باشد.

نتیجه‌گیری

کودک‌آزاری در ایران مبحثی نسبتاً جدید و تازه است اما در کشورهای اروپایی و آمریکایی قدمت بیشتری دارد. این معضل اجتماعی، مورد توجه قانون‌گذاران، روان‌شناسان و جامعه‌شناسان و علما تعلیم و تربیت بوده و هر یک از صاحب‌نظران علوم مختلف از زاویه‌ای آن را مورد توجه قرار داده‌اند. کودک‌آزاری جزو بزهکاری‌های سیاه تلقی می‌شود زیرا به دلیل ضعف جسمی و شخصیتی، بزه دیده نسبت به تضییع حقوق و آزار دیدگی وی، نوعاً اعلام جرم نمی‌شود. با توجه به آمارهای منتشره، میزان اعمال مخرب و جنایی علیه اطفال و نوجوانان در تمام دنیا در حال افزایش است. طی دهه‌های اخیر شواهد زیادی مبنی بر نقض حقوق کودکان در بسیاری از نقاط جهان به دست آمده است. میلیون‌ها کودک در سراسر جهان در اثر جنگ، آواره و بی‌خانمانند یا در شرایط دشوار کار می‌کنند و از مدرسه رفتن محروم‌اند و یا قربانی سوءاستفاده‌های گوناگون از جمله فحشا و مواد مخدر قرار گرفته‌اند. حقوق کودکان، یکی از مهم‌ترین حقوق انسانی است زیرا در سایه این حقوق، کودکان می‌توانند حضوری مفید و کارساز در اجتماع داشته باشند. از منظری کلی، کودک‌آزاری در حقوق ایران را می‌توان به دو قسم کلی تقسیم کرد: کودک‌آزاری جسمی و کودک‌آزاری روانی. با توجه به انگیزه و عوامل ارتکاب جرم، کودک‌آزاری به انواع مختلفی قابل تقسیم است که عبارت‌اند از:

۱. کودک‌آزاری ناشی از آزار جسمی؛ مانند ضرب و جرح؛
  ۲. کودک‌آزاری ناشی از بهره‌گیری خلاف؛ مانند بهره‌گیری برای قاچاق و مطلق به کار گرفتن کودک زیر پانزده سال؛
  ۳. کودک‌آزاری ناشی از ترک فعل؛ مانند نادیده گرفتن عمدی سلامت، بهداشت و ترک انفاق کودک؛
  ۴. کودک‌آزاری جنسی؛ مانند استفاده از کودک در هرزه‌گری‌ها.
- صریح‌ترین قانونی که در تقابل با پدیده کودک‌آزاری به تصویب رسیده، قانون حمایت از کودکان و نوجوانان (مصوب ۱۳۸۱) است که دربرگیرنده کودکان زیر ۱۸ سال نیز می‌باشد.
- در قانون فرانسه قانون جدیدی را برای تجاوز به کودک، آزار و اذیت جنسی صادر می‌کند. قانون‌گذاران فرانسوی قوانینی را تصویب کرده‌اند که می‌توانند جرائم را برای آزار و اذیت خیابانی تحمیل کنند و جنسیت را با یک کودک زیر ۱۵ سال که به‌عنوان تجاوز جنسی طبقه‌بندی شده است، آسان‌تر کند. این قانون همچنین برای جرائم جسمی برای آزار و اذیت در خیابان یا حمل و نقل عمومی فراهم می‌سازد و مجرمین مسئول پرداخت ۹۰ تا ۷۵۰ یورو (۱۰۵ تا ۸۷۶ دلار) پرداخت می‌کنند. این قانون همچنین با اعمال جریمه تا ۱۵۰۰۰ یورو و یک زندان به مدت یک سال در زندان، می‌کند و حمایت از کودک در حقوق فرانسه از زوایای مختلفی پرداخته شده است که به اقدامات حفاظت از کودکان و کنترل استفاده از مزایای اجتماعی مورد بررسی قرار گرفته است.

منابع و مراجع

- [۱] آقا بیگلویی، عباس. (۱۳۸۰). کود آزاری، انتشارات آوند دانش
- [۲] جعفری، لطیف. (۱۳۹۲). کودک آزاری، نشریه بهداشت روان» زمستان ۱۳۹۲ شماره ۴۶
- [۳] رزاقی، ر. (۱۳۸۲). مداخله در کودک آزاری. تهران: سازمان بهزیستی کشور، معاونت امور فرهنگی و پیشگیری
- [۴] زابری لطف، حسن. (۱۳۸۸). بررسی عوامل موثر بر کودک آزاری جسمانی با تاکید بر والدین، وزارت علوم، تحقیقات و فناوری - دانشگاه علامه طباطبایی - دانشکده علوم اجتماعی - ۱۳۸۸ - [کارشناسی ارشد]
- [۵] زینالی، حمزه. (۱۳۸۲). نوآوری های قانون حمایت از کودکان و نوجوانان و چالش های فراوان آن، فصلنامه رفاه اجتماعی، دانشگاه بهزیستی و توانبخشی، سال دوم، شماره ۷
- [۶] عباسی، امیر رضا؛ محمدیان شهرباف، حمید رضا. (۱۳۹۲). کودک آزاری: مروری بر کودک آزاری جنسی، اولین همایش کشوری دانشجویی عوامل اجتماعی موثر بر سلامت - ۱۳۸۹
- [۷] فریدی، حسن. (۱۳۹۰). کودک آزاری، نشریه رشد آموزش مشاور مدرسه» زمستان ۱۳۹۲ شماره ۳۴
- [۸] مدنی، سعید. (۱۳۸۳). کودک آزاری در ایران. تهران: اکنون
- [۹] ویژه، اورزولا. مرادی، شهرام. فدایی، زهرا. حبیبی عسگرآباد، مجتبی. (۱۳۸۷). بررسی مقایسه ای شیوع کودک آزاری در دانش آوزان مقطع متوسطه بر حسب جنس، مقطع تحصیلی و سابقه طلاق در خانواده. اعتیاد پژوهی
- [۱۰] یرادل، ژان. (۱۳۸۱). تاریخ اندیشه های کیفری، ترجمه ی علی حسین نجفی ایراند آبادی، تهران، انتشارات سمت، ج ۱